

Seppälän lapset seuraavat tietokoneelta Pikku Kakkosen ja TV7:n lastenohjelmia. Muita töitä tehdään Muumi-läppäriellä.

Kuva: Rist Ahonen

RUUT AHONEN

Perheiden kulkutottumukset internetissä vaihtelevat iän ja kiinnostusten mukaan. Kaksi oululaisperhettä, Seppälät ja Karpiset, purjehtivat tietoverkossa eri vesillä, mutta molemmissa perheissä nettikaapteenin paikkaa pitävät vanhemmat.

Seppälän viisihenkinen perhe saa elantonsa tietotekniikasta. Tämä ei silti korostu Pasiin, Sannan, Juhon (5), Annin (4) ja Majjan (1) tavallisessa arjessa. Olohuoneen nurkassa olevalla tietokoneella hoidetaan monia käytännön asioita, ja se täyttää myös televisionkatselutarpeen. Varsinaisen internetin käyttö on melko vähäistä. Pasi hoitaa osan sähköpostiliikenteestä työpaikalla, mutta talonrakennusprojektin vuoksi viestien vaihtoa riittää kotiin. Toisaalta juuri internetin ansiosta vältytään siltä, että isä kuluttaisi aikaa virastoissa ja tavantoinimittajien luona. Nyt pääpiir-

teissään riittää, kun istuu ruudun ääreen, etsii tietoja, tilaa esitteitä ja kirjoittaa sähköposteja.

Seppälöillä tietokone korvaa myös TV:n. Lapset katsovat netissä Pikku Kakkosen pätkiä ja TV7:n lastenohjelmia. Toisinaan päivän yhden tunnin katseluraja ylittyy, mutta vastapainoksi on päivää, jolloin tietokone on kokonaan kiinni. Sanna on tilanteeseen melko tyytyväinen.

Nämä ajat, mitä nyt konetta käytetään, ovat riittävät. Liian pitkä katse ei ole lapsille hyväksi, koska se väsyttää heitä. Jos ruutua on tuijotanut liikaa, sen huomaa koko olemuksesta.

Valveutuneet aikuiset ja mediasäännöt varjelevat surffailusukupolvea

Etämatka kokoukseen

Kun ilta koittaa, Pasi ja Sanna seuraavat usein uutiset YLE Areenalta. Myös TV7:n tiettyjä ohjelmia seurataan. Lisäksi kone napautetaan päälle niin sunnuntaiamuina, kun ei ole päästy lähtemään kokoukseen Oulun helluntaiseurakuntaan, johon perhe kuuluu.

Nettmissionin streaming-lähetysten kautta Seppälät ovat päässeet kurkkaamaan ainakin Lahden, Helsingin ja Tampereen helluntaiseurakuntien sunnuntaiamuihin.

Eihän se sama asia ole kuin kokouksessa kävisi, koska silinä ei ole sosiaalista kanssakäymistä kenenkään kanssa ja siten uskovien yhteys ei toteudu, Sanna sanoo.

Sannan mukaan parasta streaming-kokouksissa on saarna, mikäli kotiolosuhteet ovat sellaiset, että sanankuuloon voi keskittyä kunnolla.

Ruudun ja sisäleikkien vastapainoksi Seppälät ulkoilevat perheenä. Royal Rangers -työn vetäjänä Pasilla on avaimet ja varauslista luonnossa sijaitsevaan seurakunnan kotoon, jonne on tehty eväsrетки usein kuluneen talven aikana. Seuraava reissukin on jo tiedossa.

Tosielämä voittaa virtuaalisen

Karpisen perheessä internetiä käytetään enimmillään kolme ja puoli tuntia päivässä. Vähiten neilhenksen perheen ainoalla nettikoneella istuvat vanhemmat Marko ja Outi-Mari, jotka tarvitsevat sitä lähinnä sähköpostiliikenteen hoitamiseen. Lisäksi Marko katsoo koneelta joskus TV7:ää tai seilalle hengellisiä sivustoja.

Opettajana työskentelevä Outi-Mari tunnustaa, että internet-asiointi on hänestä vastenmielistä. Koska lähes kaikki tärkeät työsasiat hoidetaan nykyisin sähköpostitse, ei virtuaalilympyröitä voi kuitenkaan välttää.

Onneksi oppilaiden vanhemmat ovat suostuneet pysymään reissuvihkokäytännössä, hän kiittelee.

Karpisen lapset, yläasteikäiset poika ja tytär, käyttävät konetta yhteensä kahdesta kolmeen tuntiin päivässä. Eniten konetta käyttää perheen nuori musiikkimies, jonka ruutuajasta suurin osa tosin menee omien nettisivujen vääntämiseen. Luova työ veisi paljon enemmänkin aikaa osavaltia pojalta kuin päivittäinen kokenkäyttöäika sallii.

Iltaisin nuorimies ruppatele IRC-Galleriassa kauempina asuvien kaverien ja serkkujen kans-

"Kasvokirjan" sudenkuopat

INTERNETIN loputtomasta tarjonasta pitäisi olla sanakirja. Varsinkin silloin, jos perheessä on kasvavaa polvea, ei sähköpostin ja hakukone Googlen osaminen riitä. Netti tarjoaa lukuisia konaktinnotmahdollisuuksia. Näitä ovat esimerkiksi pikaviestimet Messenger ja Skype sekä erilaiset keskustelualueet ja yhteisöt, kuten FaceBook, MySpace, Habbo Hotel tai IRC-Galleria.

Koska surffailija haluaa olla osa yhteisöä, nettiin päätyy yksityistä tietoa ja henkilöiden kuvia jatkuvalla syötöllä. Surffiaan

hymy voi tosin hyytää, kun on uskonut omia salaisuuksiaan virtuaalystävälle, joka levittää tietoja kiusaamistarkoituksessa tai kun unelmien prinssi paljastuu ikätoverin sijaan 45-vuotiaaksi partasuuksi.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto toteutti joulukuussa 2006 kyselyn vanhemmille vanhempien nettitietoisuudesta. Tutkimuksesta ilmeni, että vanhemmat ovat vasta heräämässä lasten netin käyttöön liittyviin kasvatuseikkoihin. Erityisesti vanhemmat, jotka eivät juuri tunne internetiä, ovat huolestuneita sen vaikutuksista lapsiinsa. Heitä huolettavat eniten ei toivotut kontaktit, sopimaton ai-

neisto ja henkilökohtaisten tietojen julkaiseminen.

Huolet ovat aiheellisia. Pelastakaa Lapset -järjestö varoitti 19.3.2008 lasten entistä raaemman nettikiusaamisen yleistyisestä. Uusimmista tapauksista kiusaaja lähettää kohteelleen linkin, josta avautuvalla sivulla pilkataan lasta julkisesti tai hänen nimensä yhteydessä esitetään pornografista materiaalia. Todellisuudessa törkeä nettisivu on teknisesti toteutettu harha, mutta linkin avaaminen antaa ymmärtää, että sivu on kaikkien katseltavissa.

Avara media ahdistaa Jyväskylän normaalikoulun

koulupsykologi Tuuji Kilpeläinen kirjoittaa MLL:n internet-sivuilla, että median haitat vastaavat erityisesti ihmisten tunne-elämään ja vuorovaikutukseen.

Mediamaailman vaikuttavuus on sokaissut monet vanhemmat pitämään esimerkiksi pelien ja elokuvien maailmaa tärkeinä lastensa ja nuortensa terveen kehityksen kannalta, hän toteaa.

Lapset pyrkivät venyttämään kodin media-rajat vetoamalla kavereiden löysempiin sääntöihin. Vanhempien piittaamattomuus talleiden ikärajoista, liika ajanvietto ruudun ääressä ja median kulutus vanhempien sisarusten vanavedessä vahin-

goittavat lasta. Koulupsykologi näkee työssään näitä K18-elokuvien ja -pelien turttamia pik-kulapsia.

Mediäkäyttö ja kasvottomat nettikontaktit hämäävät myös lasten ja nuorten todellisuuskäsitystä.

Yhden tytön kohdalla äiti alkoi selvittää poikkaverin olemassaoloa ennen kuin tyttö halusi matkustaa pojan luo toiselle paikkakunnalle. Sekä sähköpostiosoite että puhelinnumero kuuluivat yli 40-vuotiaalle miehelle.

Koulupsykologi näkee hallitsemattoman visuaalisen median monien lasten ongelman tekijänä.

sa. Keskustelujen lisäksi hän käy internetin musiikkosivustoilla tai YouTubeissa, vaikkapa bändimateriaalejaan jakamassa.

Outi-Marin ja Markon pari vuotta nuorempi tytär viipyy tietokoneella vähemmän. Hän juttelee joskus mesessä kavereiden kanssa, mutta viihtyy enimmäkseen paperinukkejen vaatesuunnitteluohjelman ääressä. Myös osa molempien lasten koulutusta vaatii tietokoneen käyttöä.

Rajat ja luottamus pelaavat

Vanhemmat eivät lyttää nuortensa internetissä surffaamista.

– He ovat kuitenkin uskovia lapsia ja muun muassa tätä kautta olemme opetelleet luottamusta. Ainoa mistä olemme keskustelleet, on kotisivujen tekemiseen kuluva aika.

Outi-Mari on törmännyt myös nettikiusaamiseen. Hän tietää, että esimerkiksi mesessä saattaa olla melko rumaa kielenkäyttöä. Näissä tilanteissa hän korostaa vetämään vanhempansa hanakasti rajaa siihen, kenen kanssa nettissä keskustele.

Toisaalta hän näkee, että keskustelufoorumit todella palvelivat nuorten sosiaalisia tarpeita.

– Kun IRC-Galleria tuli esiin, koulussamme puhuttiin siitä, miten paha paikka se on. Mutta ilmeisesti yläaste- ja lukioikäisille se on normaali kaistale käydä keskustelua.

Karppisilla netin käyttö on lisääntynyt selvästi parina viime vuonna lasten kasvuun myötä. Asetetut rajat ovat pitäneet aika hyvin mutta Outi-Mari epäilee, että ilman kontrollia tilanne olisi toinen.

– Joskus lapset motkottavat rajoja, mutta ehkä he myöhemmin kiittävät niistä.

Muuta aikaa perhe viettää peelaamalla lautapelejä ja vaikkapa yhdessä vuokrattua videota katsellen. Henriä ja äitiä yhdistävät musiikkiprojektit, joihin Hillakin osallistuu joskus tulemalla laulajaksi. Tällöin Marko-isa istuu kriittikon penkillä. Kaikkiaan yhdessäoloon liittyy mukava vire.

– Lapset ovat vaan jo sen verran isoja, etteivät he enää aina ala meitä, Outi-Mari naurattaa.

– Väittäisin, että lähes kaiken lasten ja nuorten ahdistuneisuuden, masentuneisuuden ja tunne-elämän ongelmien taustalla yhtenä merkittävänä vaikuttajana on eläminen rajoittamattomassa mediamaailmassa. Sen vuoksi suuntana tulisi olla selkeämmät rajat median käytön suhteen ja perheiden yhdessä viettämisen ajan lisääminen.

Koulupsykologi Tuuja Kilpeläisen kirjoitus löytyy linkistä http://vanhemmat.mil.fi/lapsitjameidia/kk_artikkeli.php.

(RA)

Kuva: sxc.hu/muriel

Lapsi tarvitsee

VANHEMMUUTTA

ULLA KOSKINEN

Vanhemmuus on vastuullinen tehtävä, joka haastaa vanhempaa kasvamaan myös ihmisenä.

LAPSI tarvitsee vanhemmiltaan rakkautta, rajoja ja auktoriteettia voidakseen olla turvallisesti lapsi. Lapsen on toteltava – ei vain oppiakseen kunnioittamaan auktoriteetteja – vaan myös oppiakseen hillitsemään itseään ja antamaan itse itselleen käskyjä. Totteleminen suojaa ja ohjaa lasta. Myönteisessä muodossa esitetyt käskyt tuottavat usein kasvatukseen paremman tuloksen kuin monet ei-sanat.

Sääntöjä lapsella pitäisi olla vain sen verran kuin aikuinen on valmis valvomaan, eikä käskyjä kannata toistaa kuin kerran, neuvoo monia kasvatuskirjoja kirjoittanut sosiaalipsykologi **Saara Kinnunen**. Käskyn jälkeen aikuisen on noudatettava, että käsky tulee noudatetuksi.

Vastuullisuuteen kasvattaminen alkaa jo toisella ikävuoodelta. Jos siihen kiinnitetään huomiota siinä vaiheessa kun lapset ovat pieniä, ei yleensä murrosiässä tule niin suuria ristiriitoja.

Tunnekasvatus tärkeää

Yksi vanhempien tehtävä on auttaa lasta tunnistamaan eri tunteita ja nimeämään niitä. Kun pahan olon möykky saa nimen, moni kiukku laantuu.

Tutkimukset ovat osoittaneet, etteivät tämän päivän menestyjiä välttämättä ole ne, joilla on suuri älykkyyssomäärä, vaan ne, joiden tunnealy on hyvin kehittynyt. Satujen ja Raamatun kertomusten lukeminen avaa lapsen tunne maailman ja mielikuvituksen

sekä tuo mukanaan myös äidin kielen hallinnan. Juutalaisessa kulttuurissa vanhempia kehoitettiin jatkuvasti kertomaan tarkeitä asioita lapsille ja lastenlapsille.

Kasvatustyössä on pohjimmitaan kyse suhteesta. Jos lapsi kokee, että häntä rakastetaan, hän haluaa miellyttää aikuista, eikä asioista synny niin helposti valtaistelu. Saara Kinnunen toteaa, että myös lapsen itsetunto kehittyy läheisissä ihmissuhteissa. **Lisa Keltikangas-Järvisen** tutkimusten mukaan itsetunnonlaatu vahvoista lapsista kasvaa kodeissa, joissa vanhemmat ovat kiinnostuneita lapsistaan, asettavat heille selkeitä rajat ja valvovat sääntöjen noudattamista. Tällaisissa perheissä vanhemmat uskaltavat olla vanhempia ja sanoa myös ”ei”. Samoin he muistavat kiittää ja antaa myönteistä palautetta. Lapsi tarvitsee aikuisen kannustusta, haalaimista, lohduttamista, kuuntele ja keskustelua.

Terapeutti **Salmel Blomster** kehottaa keuhmaan lasta enemmän motiiveista kuin itse suorituksen onnistumisesta. Muuten lapsista voi tulla suorittajia, jotka yrittävät tekemisillään ansaita olemassaolonsa.

Myös maalaisjärjen käyttö vanhemmuudessa on sallittua, jopa erittäin suositeltavaa. Jos lapsi on esimerkiksi levoton, voi synnillä olla yksinkertaisesti unen puute tai liian pitkä ruokavali, jolloin vanhemmat voivat auttaa lasta oikeaan rytmiin.

Kristittyjen vanhempien etuoikeus on anoa viisautta taivaalliselta Isältä. Rukouksella, siunaamisella ja kehumisella saatetaan parempia tuloksia kuin paljolla turomisella.

Vanhemmuus haastaa kasvuun

Monet vanhemmat yrittävät viettää niin sanottua laatu-aikaa, jolloin he voisivat tehdä lastensa kanssa jotain erikoista. Kirjailija **Rick Osborne** kehottaa: ”Älä odota, että saat ison alkaisivun ollaksesi hyvä isä, vaan ole uskollinen kaikissa pienissä tilanteissa olla hyvä isä.” Jos huolehdit pikkuasioista, suuret hoituvat itsestään. Tämä periaate toimii taloudenhoidossa, raha-asioissa ja myös lasten kasvatuksessa.

Lepopäivä oli Vanhan testamentin aikaan suojien perheiden yhteiselle ajalle. Nykyisin harvoilla perheillä on edes yhtä yhteistä ateriaa viikossa. ”Läsnäolo luo kodin”, muistuttaa kuitenkin psykologi **Tommy Hellsten**.

Aidon kasvattajan tuntomerkkejä ovat nöyryys ja oman keskeneräisyyden tunnustaminen. Kaikki vanhemmat epäonnistuvat jossain, mutta elämä ja varsinkin murrosikä antaa mahdollisuuden eheyttää vanhemman ja lapsen välistä suhdetta. Vanhemmuus haastaa kasvuun ja tuo myös esille oman lapsuuden haavat. Aikuinen voi valita siirtääkö hän omat haavansa seuraavalle sukupolvelle, vai katkaiseeko niiden kierteen.

Vanhempi saa suuttua, mutta hän voi myös pyytää anteeksi, jos on reagoinut väärin. Ruumilliseen kuritukseen ei saa Suomen lain mukaan turvautua. Jopa kova äänenkäyttö voi olla väkivaltaa, jolla on seuraukset pitkälle aikuisuuteen.

Vanhemman kyky tukea lapsen terveen tunne-elämän kehitystä riippuu paljon siitä, miten hyvinä esimerkkinä hän itse on. Vanhemmuuden parasta antia ovat lastenpsykiatri **Jari Sinkkosen** mukaan rakkaus, rutiinit, säännönmukaisuus ja tavallinen, rauhallinen kotielämä. Joissakin tapauksissa on

kadonnutta vanhemmuutta herätetty henkiin koko kylän voimin käynnistämällä ”Koko kylä kasvattaa” -projekteja ja tarjoamalla varhaista tukea perheille. Monet perheet ovat lähteneet mukaan myös tukihenkilö-, tukiperhe tai sijaisperhetöimintaan.

Vanhemmuden tarve ja pula vanhemmista on nykyisin suuri. Myös seurakunnilla on mahdollisuus tulla auttamaan oman paikkakuntansa vanhempia. Perustamalla äiti-lapsi-piirejä, vahvistamalla perhetöitä, tarjoamalla vanhemmuutta tukevia luentoja ja järjestämällä erilaista yhteistoimintaa voidaan saavuttaa perheitä ja luoda vertaisryhmien verkostoja.

Kirjallisuutta

Tähtinen, Paula: Vastuulliseen vanhemmuuteen - koska välitän. Karas-Sana. 2001.

Kristeri, Irene: Vahva vanhemmuuteen. Kirjapaja. 2002.

Osborne, Rick: Vanhemmudesta elämän nopeudella. Päivä Oy. 2007.

Hellsten, Tommy: Vanhemmuus, vastuullista vallankäyttöä. Kirjapaja. 2001.

Sinkkosen, Jari: Lapsen kanssa hyvinä ja pahoina päivinä. WSOY. 2006.

Wright, Norman & Oliver, Gary: Lapsen tunteet. Kirjatoimi. 1998.

Kirjoittaja on Uudenmaan helluntai-seurakuntien lapsityöväliön jäsen. Lisämateriaalia ja linkejä aiheesta www.utro.fi.

Paras on edessä

Helluntai-seurakuntien lapsityöväliön linjaukset

Lapsen tarpeet ja oikeudet

1. Lapsi on arvokas
2. Lapsi kasvaa rakkautta
3. Lapsi tarvitsee turvaa

Lapsi ja vanhemmuus

4. Lapsi tarvitsee vanhemmuutta
5. Lapsi on osa yhteyttä

Lapsen hengellinen kehitys

6. Lapsi usko lapsen tavoin
7. Lapsi kasvaa hengellisesti

Lapsen maailma

8. Lapsi elää nykyajassa
9. Lapsi tarvitsee lapsuuden

Artikkeli on lapsityöväliön linjauksista käsittelevän sarjan neljäs osa.